

the issue of hate speech is characterized as not fully in line with international instruments. The main consequence of the intensification of hate speech in Poland is the decline in the quality of democracy in recent years, the development of a model of illiberal democracy. Television, social networks and the sphere of private communication are named as the main platforms for the development of the discourse of hostility in Poland. The author of the article emphasizes that the language of hostility is clearly expressed in the activities of high-ranking Polish officials (first, members of the party Law and Justice). The article emphasizes that the government's rhetoric, which is intolerant on certain issues, also contributed to the intensification of the corresponding sentiments in Polish society. The difficulty of determining the true scale of the problem of hate speech in Poland is emphasized, because victims often for various reasons do not seek protection of their rights from law enforcement agencies, human rights NGOs, liberal-democratic media and so on. The article notes that in recent years, the intensity of hostility against Jews and Roma has decreased in Poland, but it has increased against Muslims, refugees from North Africa and the Middle East, sexual minorities, and feminists. The problem of hate speech against Ukrainians was stated. It is noted that hate speech is also unfolding against liberal-democratic institutions that stand up for vulnerable social groups against which hate speech is manifested (ombudsman, human rights NGOs, etc.).

Key words: hate speech, Poland, party Law and Justice, illiberal democracy.

REFERENCES

1. Hryhoriev, O. V. (2018). Defekty demokracji Polshchi: neliberalna instytutsializatsia 2015–2018 rokov. *Politykus*, 5–6, 51–55 (in Ukrainian).
2. Makukh, O. (2012). Komunikatyvnyi pidkhid do doslidzhennia polityky: metodolohichni analiz. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia «Filosofsko-politolohichni studii»*, 2, 122–128 (in Ukrainian).
3. *Democracy Index 2019* (2020). URL: <https://www.eiu.com/topic/democracy-index> (in English).
4. Łyszczarz, M., Marcinkiewicz, S. M. (2018). Radykalizacja antymuzułmańskiego i antyimigranckiego dyskursu w mediach społecznościowych w latach 2016 i 2017 na przykładzie wydarzeń w Ełku. *Uniwersyteckie Czasopismo Socjologiczne*, 22 (1), 59–70 (in Polish).
5. Poland abolishes her anti-discrimination council (2016). *Visegrad Post*. URL: <https://visegradpost.com/en/2016/05/04/poland-abolishes-her-anti-discrimination-council/> (in English).
6. *Poland: Responding to 'hate speech' 2018 Country Report* (2018). London: ARTICLE 19 (in English).
7. *Racial tension escalating in Poland: human rights ombudsman* (2016). URL: <http://archiwum.thenews.pl/1/9/Artykul/243728Racial-tension-escalating-in-Poland-human-rights-ombudsman> (in English).
8. *Search hate crime reporting. Poland* (2019). URL: <https://hatecrime.osce.org/poland> (in English).
9. Strupiechowska, M. (2018). *Media jako katalizator społecznych lęków. Przypadek paniki moralnej. Media i Społeczeństwo: medioznawstwo, komunikologia, semiologia, socjologia mediów*, 8, 139–150 (in Polish).
10. Zgut, E. (Ed.) (2018). *Illiberalism in the V4: Pressure points and bright spots*. Political Capital and Friedrich Naumann Stiftung (in English).

УДК 338.48(437.3):616.98

Литвинова Наталія,

студентка 5 курсу факультету міжнародних відносин
Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки,
Луцьк, Україна
Nataliia.Lytvynova2019m@eenu.edu.ua;

Щербюк Анна,

студентка 4 курсу факультету міжнародних відносин
Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки,
Луцьк, Україна
Anna.Shcherbiuk2016@eenu.edu.ua

ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ КОРОНАВІРУСУ НА РОЗВИТОК ТУРИЗМУ В ЧЕСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ

Чеська Республіка входить у десятку найбільш відвідуваних туристами країн світу. Це розвинена держава з розгалуженою туристичною інфраструктурою та великою кількістю туристичних агентств й агентур,

які надають туристичні послуги європейського рівня. У зв'язку з поширенням у 2020 р. пандемії коронавірусу та подальшим оголошенням країнами світу надзвичайного стану на глобальному туристичному ринку склалася безпрецедентна ситуація за останні двадцять років. Сфера туризму найбільше постраждала від спалаху COVID-19: авіакомпанії припинили рейси, готелі оголосили про різке зниження бронювань, скасовано низку масштабних подій – туристичну виставку ITB у Берліні, Олімпійські ігри, спортивні матчі, концерти.

Епідемія коронавірусу й карантин суттєво вплинуть на способи подорожей у майбутньому, наприклад прогнозують зростання внутрішнього автомобільного туризму та попиту на найдешевші тури, а в туристів з'являться певні обмеження, нові звички й переваги. Попри таку ситуацію, туризм у Європі залишається частиною звичайного життя. Тому країни-члени ЄС домовилися про кроки щодо організації спільного європейського підходу для виходу з кризи: виділення значних коштів на відновлення туристичної галузі – від 20 до 25 % коштів ЄС, створення спільних протоколів («COVID-паспорт») та заходів у галузі охорони здоров'я й безпеки.

Уряд Чеської Республіки в пошуках шляхів виходу з економічної кризи та порятунку туристичного сезону надав субсидії туроператорам, підприємцям відтерміновано сплату податків, для своїх громадян запроваджено ваучери на відпустку в Чехії. Пожвавити туристичний бізнес намагаються також і місцеві пивовари.

Ключові слова: туристичний бізнес, Чехія, надзвичайний стан, іноземні туристи, внутрішній туризм, «коронавірусний коридор», «COVID-паспорт», ваучери на відпустку.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Туризм – це не лише переліт і перебування в готелі, а й також ресторанний бізнес, музеї, гіді, екскурсії, розваги, круїзи, магазини товарів для подорожей. А все це – робочі місця. У рік світовий сектор туризму генерує 1,7 трлн дол. США, шістдесят галузей економіки прямо або побічно пов'язані з туризмом [1]. Пандемія коронавірусу, яку оголошено 11 березня 2020 р. Всесвітньою організацією охорони здоров'я, поставила перед туристичним сектором світу серйозну проблему. Майже усі країни закрили кордони для в'їзду, тому всі туристичні напрями у світі виявилися недоступними. Це створило ризик падіння рівня розвитку галузі в контексті втрат світової економіки, геополітичної, соціальної й торговельної напруженості, а також нерівномірного розподілу туристичних потоків на основних ринках виїзного туризму.

12 березня 2020 р. влада Чеської Республіки через COVID-19 оголосила режим надзвичайного стану, із 16 березня заборонено в'їзд в країну всім іноземним громадянам. Надзвичайний стан пізніше продовжено. Офіційно він завершився 17 травня. За час карантину в країні померло понад 270 осіб. Усе це негативно вплинуло на стан розвитку туризму в цій державі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ґрунтовні дослідження впливу пандемії коронавірусу на стан і розвиток індустрії туризму країн і регіонів світу ще попереду. На основі матеріалів українських інформаційних агенцій «Кореспондент» [1; 13], «РБК-Україна» [6], «Слово і Діло» [7], «Главком» [11] та закордонних – «Інтерфакс» [3; 5], «Німецька хвиля» [2; 8; 12], туристичних сайтів [10] проаналізовано втрати, тенденції в туризмі в умовах пандемії і їх вплив на формування нового типу туриста.

Мета роботи – з'ясувати особливості розвитку туризму в країнах Європи, зокрема в Чеській Республіці, після скасування карантину й шляхи подолання кризи в туристичній галузі країни.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Спалах коронавірусу у світі спричинив найбільшу кризу в глобальній індустрії туризму, починаючи з 2001 р., коли спад був викликаний терористичними актами 11 вересня у США, а згодом – війною в Іраку. Якщо у 2003 р. спалах атипової пневмонії зменшив туристичний потік на 0,4 %, а під час глобальної економічної кризи у 2009 р. кількість іноземних туристів знизилася на 4 %, то у 2020 р. втрати сягнуть 20–30 % від кількості іноземних туристів. Цьогорічні втрати туристичного потоку треба буде надолужувати п'ять – сім років [7]. За даними Всесвітньої асоціації ділових подорожей, масштаби втрат сфери туризму через спалах пандемії COVID-19 можуть становити до 47 млрд дол. США щомісяця. Багато країн світу закрили кордони для в'їзду іноземців і перервали авіасполучення для запобігання поширенню коронавірусу. У результаті вперше у світовій історії міжнародний туризм

зупинився на усіх напрямках. Історичний досвід доводить, що кожна наступна криза створювала нові можливості для туризму. Так, під час фінансової кризи 2008 р. продаж традиційних туристичних пакетів знизився, натомість отримали розвиток сервіси спільного використання нерухомості та інших послуг – «Airbnb», «BlaBlaCar», які дали змогу споживачам подорожувати більш економно. На думку досвідченого російського експерта у сфері туризму, колишнього голови комітету з туризму Москви й почесного президента Російського союзу туріндустрії С. Шпилько, «відновлення туристичного ринку може сильно затягнутись. Із криз 1998, 2008 рр. турбизнес й індустрія гостинності виходили за рік-півтора, із 2014 р. багато не відновились і до сьогодні. А нинішня криза взагалі безпрецедентна». Він вважає, що після закінчення пандемії кількість туристів у світі зростатиме дуже швидко, а фінансові показники галузі – ні. І рентабельність туризму стане більш низькою [3].

На туристичну галузь припадає 10 % ВВП Європейського Союзу, у ній і суміжних сферах зайнято до 12 % працівників у ЄС [15]. Туристична галузь Чехії є стратегічною для економіки країни – у ній зайнято 240 тис. осіб, її внесок у ВВП становить близько 3 %. Країна є ключовою для значної кількості транскордонних турів, насамперед у сегменті бюджетних автобусних екскурсій. Як очікують, у результаті пандемії коронавірусу туристичний сектор Чехії втратить 7 млрд євро і 100 тис. робочих місць [5]. Так, у першому кварталі 2020 р. готелі, пансіонати й кемпінги Чеської Республіки розмістили 3,1 млн осіб. Порівняно з аналогічним періодом минулого року, це на 22,2 % менше. Кількість ночівель зменшилася на 16,7 % у річному перерахунку до 8,9 млн ночей. Причиною зниження було скорочення послуг із поселення в березні через пандемію коронавірусу. У січні та лютому кількість відвідувачів закладів колективного поселення в країні зросла. Однак у березні у зв'язку з пандемією відбулося зниження на 67 % кількості гостей і на 57 % кількості ночівель. У першому кварталі кількість іноземних відвідувачів зменшилася на 26,1 % у річному перерахунку, кількість місцевих туристів – на 18,1 %. Чисельність гостей із Польщі зменшилася на 15 %, туристів із Росії приїхало майже вдесятеро менше. Відвідуваність із сусідньої Словаччини знизилася на чверть, кількість італійських гостей – на 40 %, а візити із КНР і Південної Кореї – наполовину. У всіх регіонах зафіксовано зниження інтересу туристів до житла. Найбільше кількість гостей зменшилась у Південночеському краї (на 29,3 %). Готельєри та власники пансіонатів у Південній Моравії зіткнулися зі зниженням майже на 28 %. Спад у туризмі й сфері послуг найсильніше зачепив найпопулярніший туристичний центр Європи – Прагу (у столиці зниження становило 27,4 %) і регіони, які найбільше залежать від гостей із-за кордону [9].

Виходячи із ситуації, що склалася, узагальнимо окремі особливості розвитку туризму в країнах Європи після скасування карантину: 1) очікування/неочікування ефекту відкладеного попиту на подорожі. Професор економіки в Університеті Дж. Мейсона (США) Т. Коуен вважає, що до моменту відкриття кордонів у галузі накопичиться великий відкладений попит – після виснажливого карантину у квартирах люди захочуть відправитись у подорожі, щойно в них з'явиться така можливість. Існує також незадоволений попит, щоб побачити родину, друзів, ділових партнерів [6]. Інші експерти стверджують, що в найближчий рік треба очікувати зниження попиту на поїздки за кордон. Значна частина населення не матиме достатніх коштів для подорожей і не йтиме в традиційні кількатижневі відпустки, боячись утратити свої робочі місця; багато хто відмовиться виїжджати за кордон під враженням пандемії; 2) збільшення уваги туристів до безпеки, санітарно-епідеміологічної ситуації. У місцях скупчення людей (на вокзалах, летовищах, у готелях) туристи будуть змушені одягати маски, частіше мити руки й користуватись антибактеріальними серветками. Президент Всесвітнього економічного форуму Б. Багчі вважає, що після закінчення пандемії знизиться популярність шведських столів у готелях, бо це не найкраща форма харчування з погляду безпеки для здоров'я. Крім того, готельєри дезінфікуватимуть номери після кожного мешканця [3]. Як наслідок, на курортах уведуть певні ліміти для відпочивальників, що може викликати великий попит через швидке заповнення квоти; 3) відхід від масового туризму. Найвірогідніше, що туристи поїдуть у пакетні тури до вже знайомих місць (Єгипту, Туреччини, ОАЕ, Шрі-Ланки), і до тих країн, які не були сильно охоплені карантинном. Критичний спад у масовому сегменті зумовить побоювання подорожувальників щодо безпеки відпочинку у великих готелях. Масовий туризм стане більш індивідуальним; 4) зростання попиту на найдешевші (бюджетні) тури. Через скорочення доходів у зв'язку з пандемією населення економитиме на тривалості поїздок, вибиратиме найдоступніші напрями в межах країни. Це може призвести до активного туризму в кемпінгах; 5) головний тренд 2020 р. – внутрішній автомобільний туризм. Поки що невідомо, коли, які країни і які кордони, тобто туристичні напрями, відкриють. Авіасполучення не

швидко відновлять свою роботу в попередньому обсязі, а багато туристів через страх інфікуватися не ризикуватимуть користуватися літаками та перебувати в аеропортах. Іноземних туристів у країнах світу через певні обмеження буде мало, тому місцеві туристи можуть сподіватися на низькі ціни. Влада країн світу стимулюватиме внутрішній туризм, підтримуватиме невеликі готелі, приватні помешкання у віддалених і сільських районах – далеко від місць значного скупчення людей [2]; 6) гнучкість роботи туроператорів до побажань клієнтів. Якщо раніше бронювання в готелях за найнижчим тарифом можна було скасувати лише зі штрафом, то тепер готелі дозволяють перенести їх на більш пізні дати без санкцій. Туроператори пропонують обрати не лише конкретні дні нової подорожі, а й діапазон можливих дат, наприклад до кінця вересня або жовтня, навіть є пропозиції на 2021 р.; 7) надання послуг екологічно орієнтованого туризму. Страх перед великими скупченнями людей зумовить зростання популярності екологічних маршрутів, походів у ліс. Загалом, у майбутньому клієнти готові подорожувати більш екологічно; 8) посилення тенденцій – цифровізації та уберізації. Споживачі туристичних послуг і сфери гостинності активніше бронюватимуть свої подорожі й послуги в он-лайн; 9) утрата популярності та, відповідно, зниження прибутків Інтернет-каналів, блогів про мандрівки й подорожі в соціальних мережах серед потенційних туристів. Різноманітні авторські канали про подорожі орієнтовані на туристів, які подорожують невеликими групами чи самостійно. Також у них публікують підбірку дешевих авіаквитків, новини авіакомпаній, знижки від готелів, акції на товари. Зараз простежено втрату інтересу користувачів до цих засобів масової комунікації, а рекламодавці просять розмістити рекламу не заздалегідь, а з відновленням туристичного сезону; 10) зменшення кількості учасників ринку туроператорів. Близько 80 % усіх підприємств у галузі туризму становлять малі й середні, і вони відіграють провідну роль у забезпеченні зайнятості та інших можливостей для жінок, молоді та сільських громад. Тому під час пандемії коронавірусу й викликану нею економічною кризою тимчасово припинять свою роботу або збанкрутують багато учасників туристичного ринку. Це, зі свого боку, призведе до посилення конкуренції.

На цьому тлі, на нашу думку, виокремимо такі особливості розвитку туризму в Чехії після COVID-19: 1) посилення конкуренції в галузі всередині держави та між країнами ЄС. Зважаючи на ситуацію з поширенням пандемії коронавірусу, європейські країни нерівномірно відкриватимуть туристичний сезон. Першою літній туристичний сезон 2020 р. відкрила Хорватія. У 2019 р. тут провели свою відпустку близько 750 тис. громадян Чехії, роком раніше – понад 810 тис. А вже 21 травня 2020 р. туристи з Чехії прибули на автомобілях на відпочинок до Хорватії, без затримок подолавши кордони Австрії й Словенії. До місцевих морських пляжів у чехів найкоротша дорога. Тому саме з владою Загреба уряд ЧР почав переговори про відкриття туристичного сезону після завершення в обох державах пандемії COVID-19 [13]. Посилення конкуренції буде зумовлено тим, що представники влади інших країн, які порівняно успішно подолали пандемію, наприклад Австрії, ФРН, закликали співгромадян провести літні відпустки у власних державах; 2) обмеженість сезонних вакансій у туризмі. У туристичному бізнесі Чехії переважно зайняті міські жителі, а основна частка працюючих у ньому задіяна у сфері харчування туристів, їх поселення й проживання (готелі, хостели, кемпінги, туристичні бази) [4, с. 566]. Тому через пандемію та спад економічного розвитку у Чехії цього року заробітчанами з інших країн не варто розраховувати на сезонні роботи в туризмі. Їх не буде багато, як у попередні роки, адже туризм у Чехії зосереджений переважно на прийомі значної кількості туристів із-за кордону. Хоча після скасування обмежень додатковий попит на перевезення до сусідніх країн підтримуватимуть ті заробітчани, які на час карантину повернулись із заробітків із держав Європи [10]. Отже, туристична галузь Чехії зазнає серйозних утрат, насамперед через зменшення значної кількості іноземних туристів і переорієнтацію туристичних потоків усередині країни.

Генеральний секретар Всесвітньої туристичної організації ООН (UNWTO) З. Пололікашвілі закликав міністрів туризму країн ЄС виділяти більше коштів для відновлення галузі, аби вона змогла стати лідером під час відновлення економіки [8]. Всесвітня рада подорожей і туризму (WTTC) закликала уряди постійно переглядати обмеження на поїздки, скасовувати або послаблювати їх, як тільки це буде можливо. Організація просить виділити ресурси й скоординувати зусилля з порятунку великих туристичних компаній – авіа- та круїзних компаній, глобальних систем бронювання, готельєрів, а також малих і середніх підприємств – туроператорів й агентів, рестораторів. Це могло б зберегти робочі місця для понад 330 млн осіб, зайнятих в індустрії туризму [11]. Серед шляхів відновлення міжнародного туризму WTTC пропонує спростити візові режими та зменшити вартість

віз, використовувати нові технології для проходження прикордонного контролю. Рекомендовано знизити навантаження летовищ і полегшити податкову політику: зменшити або скасувати податки на туристів (збір в аеропортах, портах і готелях), запровадити пільги й стимули для підтримки бізнесу компаній, котрі найбільше постраждали від вірусу.

У ситуації, коли єдиний європейський туристичний простір у колишньому форматі фактично припинив своє існування, Асоціація туристичних агентств Чехії запропонувала ідею створення так званого «коронавірусного коридору» до Адріатичного узбережжя. Це дасть змогу туристам уникнути обов'язкового на сьогодні чотирнадцятиденного періоду самоізоляції після перетину кордону. Асоціація запропонувала чеському уряду укласти спеціальні угоди з Австрією, Словенією, Хорватією або більш віддаленими країнами, які змогли взяти під контроль поширення COVID-19. Такий договір зробить доступними поїздки в обох напрямках громадянам цих держав. Для початку планують відкрити пряме сполучення між Прагою й містами Дубровник і Спліт (Хорватія). Туристи з Чехії дуже важливі для цієї країни, бо узбережжя Далмації – одне з найпопулярніших серед них місць відпочинку. Минулого року свою відпустку в Хорватії провели понад 800 тис. громадян ЧР, що становить близько 8 % населення країни. «Чехи – це саме той ринок, на який ми розраховували найбільше. Вони можуть бути першими, хто буде готовий поїхати на Адріатику», – пояснив директор туристичного відомства округу Спліт-Далмація Й. Стелла. У квітні 2020 р. цю ідею прем'єр-міністр Хорватії А. Пленкович обговорив зі своїм чеським колегою А. Бабішем [12]. Також на початку травня 2020 р. канцлер Австрії С. Курц ініціював відкриття туризму для «клубу шести країн». До цього туристичного об'єднання можуть увійти Австрія, Чехія, Данія, Греція, Нова Зеландія та Ізраїль. Туризм становить вагомую частину економіки цих держав, при цьому темпи захворюваності COVID-19 там помітно знижуються [15].

Міжнародні організації та об'єднання країн намагаються напрацювати й узгодити нові спільні правила туристичних поїздок і перельотів. У кінці квітня профільні міністри країн-членів ЄС провели неформальну відеоконференцію, на якій назвали туризм одним із пріоритетів відновлення економіки Європейського Союзу. Г. Каппеллі, міністр туризму Хорватії, яка зараз головує в Раді ЄС, запропонував запровадити «посвідчення» щодо стану здоров'я та відсутності інфікування коронавірусом для всіх подорожуючих і працівників сфери туризму [8]. Урядовці погодили ідею розробити для мандрівників особливий сертифікат безпеки – умовний «COVID-паспорт», який буде дійсний у всьому ЄС і може стати обов'язковим під час поїздок [15]. Водночас у ВООЗ заявили, що держави не повинні видавати так звані паспорти імунітету або безризикові сертифікати тим, хто видужав від COVID-19, адже це може сприяти поширенню хвороби.

Уряд Чеської Республіки в пошуках шляхів виходу з економічної кризи й порятунку туристичного сезону надав субсидії роботодавцям, які припинили діяльність через пандемію, на виплату заробітних плат співробітникам. Підприємцям відтермінували сплату податків на прибуток до кінця червня. Середнім і малим підприємствам виділили допомогу в розмірі 740 млн євро. У країні діє спеціальна кампанія для підтримки внутрішнього туризму – запроваджені ваучери на відпустку в Чехії вартістю 380 євро. Для запобігання банкрутству туристичні компанії можуть не повертати клієнтам гроші за оплачену, але не використану відпустку, а запропонувати ваучери на послуги в майбутньому. Після закінчення пандемії в Чехії буде запущена рекламна кампанія з просування внутрішнього туризму [5]. Пожвавити туристичний бізнес намагаються й чеські виробники пива. Так, через відсутність туристів та іноземних працівників під час коронавірусу загальне споживання алкоголю в країні зменшилось на 24 %. Запровадження режиму самоізоляції призвело до того, що продаж розливного пива знизився, у барах і ресторанах залишились тисячі літрів нереалізованого пива. Як варіант виходу із ситуації, із 25 травня стартувала акція бренду «Pilsner Urquell» – «Перше пиво за наш рахунок». Суть акції: усі гості, замовляючи «PU», отримують другий бокал за рахунок пивоварні [14]. Компанія має намір подарувати відвідувачам закладів у Чехії та Словаччині один мільйон бокалів пива.

Зрозуміло, що всі ці ініційовані заходи допоможуть лише частково, а вирішальне значення для відновлення сектору внутрішнього туризму матиме поступове послаблення карантинних заходів, та відкриття кордонів – для міжнародного туризму. Уряд Чеської Республіки 24 квітня, одним із перших у ЄС, відкрив кордони – громадяни цієї країни отримали змогу виїжджати за її межі для відпочинку. З початку травня курорти можуть приймати на лікування чеських пацієнтів. З 11 травня почали працювати замки, фортеці, музеї, галереї, зоопарки, перукарні і салони краси [5]. 17 травня 2020 р. у

Чехії завершився режим надзвичайного стану, оголошений владою 12 березня через коронавірус [7]. Чехія налаштована на прийом іноземних туристів, багато з них чекають, коли влада пояснить умови перетину кордонів. Із 25 травня 2020 р. почався завершальний етап зняття обмежень – відкрили театри, кінотеатри, ресторани, готелі (спочатку буде дозволено поселяти лише одну людину в номері). 26 травня відкрили всі КПП на кордоні Чехії з Австрією й Німеччиною. Із 8 червня Чехія сподівається відкрити кордони з Австрією, із 15 червня – зі Словаччиною, із 1 липня планують дозволити в'їзд туристам із Хорватії та Греції. При в'їзді до Чехії потрібно пред'явити негативний тест на коронавірус, отриманий не пізніше ніж за чотири дні до в'їзду в країну або проходити двотижневий карантин. Зробити тест можна й у самій Чехії, тут працюють 80 лабораторій, готовий він буде через декілька годин.

3. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Туризм – одна з найбільш постраждалих через коронавірус галузей економіки. Унаслідок пандемії COVID-19 уведено найбільш жорстке обмеження на міжнародні поїздки в історії. Незважаючи на те, що країни, економіка яких суттєво залежить від туризму, відмовляться від обмежень, щойно з'явиться така можливість, відновлення індустрії туризму не буде швидким і легким. У кожній конкретній державі Європейського Союзу діє багато «якщо» – умов і нових правил, проте ЄС запроваджує спільний європейський підхід для виходу з кризи. Серед них запровадження країнами «коронавірусного коридору» до Адріатичного узбережжя, розробка єдиного документа для туристичної галузі під умовною назвою «COVID-паспорт», який відіграватиме роль сертифіката безпеки, підтримки внутрішнього туризму й запровадження ваучерів на відпустку. Тому учасникам ринку треба вивчати напрями, потенційний попит, готувати нові продукти. Однак для того, щоб усе запрацювало, треба вирішити багато проблемних питань, пов'язаних із транспортом, готельним господарством, медико-епідеміологічними заходами, можливостями системи охорони здоров'я. Питання поширення коронавірусної інфекції ще остаточно не вирішене, тому часткове відновлення туристичних потоків може звести нанівець уже докладені до боротьби з пандемією зусилля. Перспективи подальших досліджень визначатимуться пошуком шляхів виходу туристичної галузі кожної країни з кризи, зумовленої поширенням епідемії коронавірусу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Втрати світового туризму від коронавірусу можуть досягти \$1 трлн. URL: <https://ua.korrespondent.net/business/economics/4208226-vtraty-svitovoho-turizmu-vid-koronavirusu-mozhut-dosiahty-1-trln>.
2. Гурков А. Туризм в умовах пандемії COVID-19: як європейці проведуть це літо? URL: <https://www.dw.com/uk/%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%BC-%D0%B2-%D1%83%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%85>.
3. Когда туристы снова смогут путешествовать и как будет выглядеть туризм после пандемии. Обзор. URL: <https://www.interfax.ru/world/703736>.
4. Країнознавча характеристика Чеської Республіки: кол. моногр. / В. Лажнік, І. Мандрик, В. Патійчук [та ін.]; за наук. ред. В. Лажніка. Луцьк: Вежа-Друк. 2015. 670 с.
5. Курорты Чехии начнут принимать туристов уже в начале мая. URL: <https://tourism.interfax.ru/news/articles/69560/>.
6. Пандемія COVID-19 створить новий тип туриста: як тепер подорожуватимуть. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/styler/pandemiya-covid-19-sozdast-novyy-tip-turista-1588391047.html>.
7. Пандемія коронавірусу: які країни світу відкривають кордони. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2020/05/10/infografika/suspilstvo/pandemiya-koronavirusu-yaki-krayiny-svitu-vidkryvayut-kordony>.
8. Рігерт Б., Шейко Ю. Туризм у ЄС під час пандемії: більше запитань, ніж відповідей. URL: <https://www.dw.com/uk/%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%BC-%D1%83-%D1%94%D1%81>.
9. Туризм в Чехии из-за коронавируса переживает не лучшие времена. URL: <https://aroundprague.cz/news/czech-republic/turizm-v-chexii-iz-za-koronavirusa-perezhivaet-ne-luchshie-vremena>.
10. Туризм після коронавірусу. Думки експертів галузі і мандрівників. URL: <https://www.uvidpustku.com/podorozhi-pislya-koronavirusa/>.
11. У сфері туризму через коронавірус можуть зникнути майже 75 мільйонів робочих місць. URL: <https://glavcom.ua/economics/finances/u-sferi-turizmu-cherez-koronavirus-mozhut-zniknuti-mayzhe-75-mln-robocnih-misc-669858.html>.

12. Харпер Д., Кондратенко М. Коридор для туристів: як Чехія і Хорватія хочуть урятувати літній сезон. URL: <https://www.dw.com/uk/%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%B4%D0%BE%D1%80-%D0%B4%D0%BB%D1%8F>.
13. Хорватія відкрила туристический сезон. URL: <https://korrespondent.net/world/4232569-khorvatiya-otkryla-turystycheskyi-sezon>.
14. Чешские пивные будут угощать бесплатным пивом. URL: <https://profibeer.ru/market/cheshskie-pivnye-budut-ugoshhat-besplatnym-pivom/>.
15. Які країни готуються першими прийняти іноземних туристів на тлі пандемії. URL: https://dt.ua/WORLD/yaki-krayini-gotuyutsya-pershimi-priynaty-inozemnih-turistiv-na-tli-pandemiyi-347095_.html.

Матеріал надійшов до редакції 05.11.2019 р.

THE INFLUENCE OF THE CORONAVIRUS PANDEMIC ON THE DEVELOPMENT OF TOURISM IN THE CZECH REPUBLIC

The Czech Republic is one of the ten most visited countries in the world. It is a developed country with an extensive tourist infrastructure and a large number of travel agencies and agencies that provide travel services of European level. The spread of the coronavirus pandemic in 2020 and the subsequent declaration of a state of emergency in the global tourism market have created an unprecedented situation over the past twenty years. The tourism sector has suffered the most from the COVID-19 outbreak: airlines have suspended flights, hotels have announced a sharp drop in bookings, canceled a number of large-scale events – the ITB tourism exhibition in Berlin, the Olympic Games, sports matches, concerts.

The coronavirus epidemic and quarantine will have a significant impact on future travel, such as the growth of domestic car tourism and the demand for the cheapest tours, and tourists will have certain limitations, new habits and preferences. Despite this situation, tourism in Europe remains a part of everyday life. Therefore, EU member states agreed on steps to organize a common European approach to overcoming the crisis: allocation of significant funds for the restoration of the tourism industry – from 20 to 25% of EU funds, the creation of joint protocols («COVID-passport») and health measures and security.

The Government of the Czech Republic, in search of ways out of the economic crisis and save the tourist season, provided subsidies to tour operators, businessmen deferred payment of taxes, and introduced holiday vouchers for its citizens in the Czech Republic. Local brewers are also trying to revive the tourism business.

Key words: tourism business, Czech Republic, state of emergency, foreign tourists, domestic tourism, «coronavirus corridor», «COVID-passport», vacation vouchers.

REFERENCES

1. Vtraty svitovoho turyzmu vid koronavirusu mozhut dosiahty \$1 trln. URL: <https://ua.korrespondent.net/business/economics/4208226-vtraty-svitovoho-turyzmu-vid-koronavirusu-mozhut-dosiahty-1-trln>.
2. Hurkov A. Turyzm v umovakh pandemii COVID-19: yak yevropeitsi provedut tse lito? URL: <https://www.dw.com/uk/%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%BC-%D0%B2-%D1%83%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%85>.
3. Kogda turisty snova smogut puteshestvovat' i kak budet vygljadet' turizm posle pandemii. Obzor. URL: <https://www.interfax.ru/world/703736>.
4. Krainoznavcha kharakterystyka Cheskoj Respubliki: kol. monohr./V. Lazhnik, I. Mandryk, V. Patiichuk [ta in.]; za nauk. red. V. Lazhnika. Lutsk: Vezha-Druk, 2015, 670p.
5. Kurorty Chehii nachnut prinimat' turistov uzhe v nachale maja. URL: <https://tourism.interfax.ru/ru/news/articles/69560/>.
6. Pandemiia COVID-19 stvoryt novyi typ turysta: yak teper podorozhuvatymut. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/styler/pandemiya-covid-19-sozdast-novyy-tip-turista-1588391047.html>.
7. Pandemiia koronavirusu: yaki krainy svitu vidkryvaiut kordony. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2020/05/10/infografika/suspilstvo/pandemiya-koronavirusu-yaki-krainy-svitu-vidkryvayut-kordony>.
8. Rigert B., Sheiko Yu. Turyzm u YeS pid chas pandemii: bilshe zapytan, nizh vidpovidei. URL: <https://www.dw.com/uk/%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%BC-%D1%83-%D1%94%D1%81>.
9. Turizm v Chehii iz-za koronavirusa perezhivaet ne luchshie vremena. URL: <https://aroundprague.cz/news/czech-republic/turizm-v-chexii-iz-za-koronavirusa-perezhivaet-ne-luchshie-vremena>.
10. Turyzm pislia koronavirusa. Dumky ekspertiv haluzi i mandrivnykiv. URL: <https://www.uvidpustku.com/podorozhi-pislya-koronavirusa/>.

11. U sferi turizmu cherez koronavirus mozhut znyknyty maizhe 75 milioniv robochykh mist. URL: <https://glavcom.ua/economics/finances/u-sferi-turizmu-cherez-koronavirus-mozhut-zniknuti-mayzhe-75-mln-robochih-misc-669858.html>
12. Kharper D., Kondratenko M. Korydor dlia turystiv: yak Chekhia i Khorvatia khochut uriatuvaty litni sezon. URL: <https://www.dw.com/uk/%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%B4%D0%BE%D1%80-%D0%B4%D0%BB%D1%8F>
13. Horvatija otkryla turisticeskij sezon. URL: <https://korrespondent.net/world/4232569-khorvatija-otkryla-turysticheskiy-sezon>
14. Cheshskie pivnye budut ugoshhat' besplatnym pivom. URL: <https://profibeer.ru/market/cheshskie-pivnye-budut-ugoshhat-besplatnym-pivom/>
15. Yaki krainy hotuiutsia pershymu pryiniaty inozemnykh turistiv na tli pandemii. URL: https://dt.ua/WORLD/yaki-krayini-gotyutsya-pershimi-priynyati-inozemnih-turistiv-na-tli-pandemiyi-347095_.html

УДК 327(477+438)

Лищук Марія,

студентка 5 курсу факультету міжнародних відносин
Східноєвропейського національного
університету імені Лесі Українки
marylyschuk12@gmail.com;
<https://orcid.org/0000-0002-8972-9513>

Вітт Іванна,

студентка 4 курсу факультету міжнародних відносин
Східноєвропейського національного
університету імені Лесі Українки
Ivanna.Vitt2016@eenu.edu.ua

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИХ ВІДНОСИН

У статті досліджено стан українсько-польських відносин на сучасному етапі. Висвітлено актуальні проблеми, питання політики пам'яті та перспективи подальшої співпраці для зміцнення двостороннього партнерства. З'ясовано, як сучасні події у світі впливають на розвиток відносин між Україною й Польщею. Проаналізовано доробок українських та польських авторів із проблеми сучасних українсько-польських відносин.

У сучасному світі зростає зацікавленість до дослідження історичної пам'яті і її впливу не лише на міжнародні відносини загалом, але й на міжнаціональні стосунки держав зокрема, яскравим прикладом чого можуть слугувати українсько-польські відносини, що мають довге, повне суперечностей, але водночас цікаве спільне історичне минуле. Саме це зумовлює актуальність обраної теми.

Аналізуючи відносини між двома будь-якими країнами, передусім потрібно звертатися до історії. Українсько-польські відносини в цьому плані не є винятком. Також відносини між Україною й Польщею чітко відображають геополітичні складнощі, соціальний взаємозв'язок та історично-культурний контекст останнього століття в історії Східної Європи. Тому перш ніж почати говорити про їхній сучасний стан, спершу треба змістити фокус уваги на витоки цих відносин і пригадати вагомі історичні події в історії двох держав.

Історично так склалося, що українсько-польські відносини посідають важливе місце в житті обох країн. Передусім, на це впливає географічна близькість розміщення й спільна історія України та Польщі. Тому питання двосторонньої співпраці завжди стоїть на порядку денному. Відомо, що ще з часів незалежності України Польща ніколи не стояла осторонь її суспільно-політичного життя, саме вона була першою державою, яка визнала незалежність України в 1991 р. Польщею зроблено багато кроків для покращення добросусідських відносин, та й загалом співпраця між Україною та Польщею розвивається досить плідно вже понад останні чверть століття. Проте сучасні виклики глобального й локального характеру суттєво впливають на їхній стан і перспективи.

Ключові слова: Україна, Польща, історія, міжнародні відносини, зовнішня політика; дипломатія.